

οι φίλοι του μουσείου

Έτος ίδρύσεως 1978

Τριμηνιαία έκδοση των Φίλων του Μουσείου Γουλιανδρή Φυσικής Ιστορίας

Τα τελευταία χρόνια ολοένα και περισσότερα ζώα φιλοξενούνται μέσα στα σπίτια, δημιουργώντας σχέσεις με τους ανθρώπους, διαφορετικές από εκείνες που υπήρχαν ανάμεσα στους χωρικούς και τα οικόσιτα ζώα, όπως ο μανάβης με το γαίδαρο, η νοικοκυρά με την κασίκα της κ.ο.κ.

Αναρωτιόμαστε λοιπόν αν η συμβίωση με αστικά κατοικίδια (pets) ή ζώα αναψυχής, όπως λέγονται, είναι θετική, αρνητική ή ουδέτερη σε ότι αφορά τη δημιουργία οικολογικής συνείδησης στους ανθρώπους και ιδιαίτερα στα παιδιά και τους νέους.

Στο τεύχος αυτό δημοσιεύουμε δύο αντίθετες απόψεις για το θέμα αυτό.

Η μια του συνεργάτη του Μουσείου κ. Αχιλλέα Δημητρόπουλου και η άλλη της αφεντιάς μου. Ασφαλώς και οι δυο στοχεύουμε στο ίδιο αποτέλεσμα δηλαδή στη δημιουργία οικολο-

Περιβαλλοντική Συνείδηση και Ζώα Αναψυχής

γικής συνείδησης. Μόνο που η μέθοδος που πιστεύει ο καθένας για την απόκτησή της, είναι διαφορετική.

Ελπίζοντας να ξεκινήσει μια κουβέντα για ένα τόσο σημαντικό θέμα, δημοσιεύουμε και δύο παλιά σχετικά κείμενα.

Τέλος σ' αυτό το τεύχος μπορείτε να βρείτε το ημερολόγιο της φθινοπωρινής μας εκδρομής στη Λίμνη Πλαστήρα και να φροντίσετε να είστε μαζί μας στην επόμενη.

A.K-M

Άραγε ισχύει το ίδιο και για τα ζώα:
«Εγώ, κυρία, αγαπάω τη φύση. Έχω
στο σπίτι μου ένα γατάκι ... που...»
Πολλά παιδιά θεωρούν αυτή τη σχέση,
τη σοβαρότερη απόδειξη της περιβαλ-
λοντικής τους ευαισθησίας.

Με αφορμή λοιπόν το κείμενο του Κ.
Καβάφη που έπεσε στα χέρια μου, θα
ήθελα να διατυπώσω κάποιες σκέψεις
για τη σχέση των ανθρώπων με ζώα
αναψυχής που θεωρώ ότι θα βοηθή-
σουν τόσο τα παιδιά όσο και τα ζώα
αυτά.

Θα' λεγα λοιπόν πως η αγάπη για τα
ζώα καλό θα είναι να στοχεύει στην
«ευτυχία» των ζώων στο φυσικό τους
περιβάλλον.

Ένα ζώο στο σπίτι είναι ένας «σύ-
ντροφος» τον οποίο ο άνθρωπος
εξουσιάζει πλήρως, ενώ ο ίδιος δεν
κινδυνεύει να απορριφθεί από αυτό.
Πρόκειται λοιπόν για μια άνιση σχέση
εξουσιαστική και υποτελους. Οι περίπα-
τοι του ζώου, το φαγητό του, το ζευ-
γάριμά του, ή ο δια βίου αποκλει-
σμός του από αυτό, εξουσιάζονται
πλήρως από τον άνθρωπο, χωρίς ο
εξουσιαζόμενος να έχει καν τη δυνα-
τότητα διαλόγου. Δεν διδάσκουμε λοι-
πόν περιβαλλοντική δικαιοσύνη, ίσα δικαιώματα στην από-
λαυση των αγαθών της γης για όλους τους οργανισμούς, πα-
ρά κρίνουμε εμείς οι άνθρωποι τι θα παρέχουμε στα ζώα.
Με άλλα λόγια ένα ζώο στο σπίτι δεν μπορεί να αντικατα-
στήσει τη συντροφιά που λείπει από ένα μονοκοπαίδι, επει-
δή η συντροφιά έχει την έννοια της ισότιμης επικοινωνίας,
του μοιράσματος της ιδιοκτησίας, της συνεργασίας της δη-
μιουργίας, της διδασκαλίας κι από τις δύο πλευρές, της σύ-
γκρουσης κ.ο.κ. Καλύτερα λοιπόν να φροντίζουμε για συχνή
παιδική συντροφιά στα μονακοπαίδια μας, όσο κι αν αυτό
μας ανακατώνει το σπίτι ή μας αναγκάζει να πηγαίνουμε μα-
κριά.

Τα ζώα αναψυχής που διατηρούμε μέσα στο σπίτι, με σκοπό
να διδάξουμε στα παιδιά μας να αγαπούν τη φύση, φοβάμαι
ότι φέρνουν ακριβώς το αντίθετο αποτέλεσμα, επειδή καλ-
λιεργούμε την ιδέα της απομόνωσης και της μεταφοράς
ενός ζώου, σε χώρο που φτιάχτηκε για να εξυπηρετεί τους
ανθρώπους. Ενώ τους δείχνουμε την αγάπη μας με τον ίδιο
τρόπο που θα το κάναμε για έναν άνθρωπο, όπως αγκαλιές,
φιλιά, δώρα, που μπορεί να είναι από βασανιστικά έως
αδιάφορα για τα ίδια τα ζώα.

Το μήνυμα λοιπόν που περνάει είναι ακριβώς το αντίθετο

«... Κάλλιο στο χώμα το λουλούδι παρά σε βάζο περιωπής...»

“Βαδίζοντας σε Βουνά και Λόφους της Αττικής”.
Επίσκεψη στο όρος Αιγάλεω (18/3/2001)

από το επιθυμητό: ότι δηλαδή μου
επιτρέπεται να αναγκάζω, ένα ζώο, να
λειτουργεί με τους δικούς μου όρους.
Ο ανθρωποκεντρισμός σε όλο του το
μεγαλείο.

Και δεν θέλω να πω μ' αυτά, ότι αν
πότε-πότε μου περισσεύουν δυο
φλούδες από τυρί δεν θα τις ρίξω σε
κάποια κεραμιδόγατα που γυρίζει σε
όλες τις αυλές της γειτονιάς. Δεν έχω
όμως κανένα δικαίωμα να την υιοθε-
τήσω κατ' αποκλειστικότητα και να
αποφασίζω για τη ζωή της. Εδώ
υπάρχουν και θλιβερά παραδείγματα
ανευθυνότητας μεγάλων και μικρών,
όταν τα πράγματα ζορίζουν και δεν
έχω τι να κάνω τους απογόνους του
ζώου, ή μεγάλωσε πολύ και δεν χω-
ράει πια στο ενυδρείο. Όλοι έχουμε
δει εγκαταλεημένα κουτάβια, χαμστε-
ράκια, ή χελωνάκια που δεν ξέρουν τι
να τα κάνουν οι ιδιοκτήτες τους και τα
πετάνε στα σκουπίδια ή στο άλσος
της γειτονιάς, εάν υπάρχει. Εδώ πρό-
κειται για διδασκαλία ανευθυνότητας.
Οι ακαθαρσίες στα πεζοδρόμια και η
ατμόσφαιρα τρομοκρατίας από τους
σκύλους σε πολλούς δρόμους προα-
στίων, μάλλον δεν αποτελούν δείγμα-
τα της οικολογικής ευαισθησίας των ιδιοκτητών τους.

Αλλά ακόμη η λεπλασία που γίνεται σε ζώα της τροπικής
ζώνης, για την τέρψη των κατοίκων των «ανεπτυγμένων»
χωρών, είναι γνωστή από διεθνείς μελέτες. Όποιος έχει κοι-
νό νου μπορεί να καταλάβει τι έχει προηγηθεί μέχρι να φτά-
σει ένας παπαγάλος στο κλουβί που έχει η Κατερινούλα στο
σπίτι της. Το μεγαλύτερο ποσοστό πεθαίνει κατά τη διάρκεια
της σύλληψης και της μεταφοράς τους στην Ευρώπη ή τη Β.
Αμερική, κάτω από άθλιες συνθήκες.

Αν θέλουμε να θαυμάσουμε την ομορφιά ενός ζώου και να
διδαχθούμε από τη συμπεριφορά του, ας το παρατηρήσουμε
διακριτικά όσο μπορούμε εκεί όπου ζει. Εξ άλλου εκεί, στο
φυσικό του περιβάλλον, είναι και πολύ πιο όμορφο. Ευτυ-
χώς υπάρχουν πια αρκετές τέτοιες δυνατότητες για τα σημε-
ρινά παιδιά και η «Παρέα» του Μουσείου δίνει τέτοιες ευ-
καιρίες.

Κανένα ζώο δεν επιτρέπεται να είναι παιχνίδι και νομίζω αν
είχε ανθρώπινη μιλιά, θα μας έλεγε το γνωστό: «Καλύτερα
μιας ώρας ελεύθερη ζωή, παρά σαράντα χρόνια σκλαβιά και
φυλακή».

Άννα Κρεμέζη-Μαργαριτούλη

Κατοικίδια και ευαισθητοποίηση

Στην Ελλάδα, και από την πλειοψηφία των Ελλήνων, τα ζώα αντιμετωπίζονται και μέχρις ένα σημείο αντιμετωπίζονται ακόμα, σαν μέρος του φυσικού πλούτου προς εκμετάλλευση, σαν αναλώσιμα, σαν παιχνίδια για παιδιά (οι κυνηγοί έφεραν συχνά πληγωμένα πουλιά στα παιδιά για ...να παίξουν) ή σαν «παιχνίδια» για ανώριμους ενήλικες. Στην πράξη, εξομοιώνονται με καλλιεργούμενα φυτά, «φρούτα της θάλασσας» ή πλάσματα «ανάξια λόγου». Μέσα στη δεκαετία του '70, αλλά περισσότερο εκείνη του '80, η στάση αυτή άρχισε να δέχεται κάποιο αντίλογο από τους πρώτους υποστηρικτές των ζώων, από τη δράση των πρώτων «αληθινά μη κερδοσκοπικών» οργανώσεων, την ίδρυση ορνιθολογικών, ζωολογικών και ερπετολογικών εταιριών καθώς - και κυρίως - από τη δραστηριότητα του ΕΚΠΑΖ στην Αίγινα, που κατέδειξε ένα τεράστιο ηθικό και πρακτικό πρόβλημα-έλλειμμα πολιτισμού. Μοιραία μπαίνουν, λοιπόν, μερικά αδυσώπητα ερωτήματα: Πώς ευαισθητοποιείται στα πλαίσια της προσωπικής του καλλιέργειας ένας άνθρωπος για τα προβλήματα των ζώων;

Ποιος θα ασχοληθεί στις μελλοντικές γενιές με τα ζώα και με ποιο τρόπο; Ποιος θα συνεχίσει το έργο των διαφόρων οργανώσεων και μέσα από ποια πρώτη διαδικασία ευαισθητοποίησης; Σε ποιον θα δοθεί η σκυτάλη τέτοιων δραστηριοτήτων;

Η απάντηση έρχεται μέσα από τρία, και-ρια, ερωτήματα: πού απέκτησαν τον ενθουσιασμό και την πείρα όλοι αυτοί;

Ποιος θα περιθάψει τα αδέσποτα αν δεν έχει μάθει από μικρός να σέβεται τα ζώα μέσα από τη σχέση του με ένα γατί ή ένα σκυλί; Πιο

Σχέδιο από το περιοδικό Animal People: News for People Who Care About Animals

πέρα, ποιος θα αναπαράξει σπάνια είδη για επανένταξη στη φύση και σωτηρία τους, αν δεν έχει ήδη αποκτήσει τη σχετική πείρα από πιο συνηθισμένα;

Καταλήγοντας, όσο κι αν αναζητήσω, δεν μπορώ με τη λογική μου να φανταστώ κανέναν αποδεδειγμένα καλύτερο τρόπο για να διδαχθεί κάποιος τη μη-ανθρωποκεντρική, ευρύτερη ερμηνεία της Ζωής πάνω στη γη, από τη συνύπαρξη και τη φροντίδα προς κάποιο ζώο. Κι όταν λέω φροντίδα, εννοώ την πειθαρχημένη και υπεύθυνη, καθημερινή πρακτική της κάλυψης των αναγκών του ζώου σε αντιστάθμισμα της αισθητικής απόλαυσης, της συντροφικότητας και της ευχαρίστησης που προσφέρει η επικοινωνία με ένα μη ανθρώπινο πλάσμα. Δεν πιστεύω ότι υπάρχει υποκατάστατο ή αντίστοιχο μέσο διδασχής του σεβασμού προς τη Φύση και τη Ζωή και προς το Διαφορετικό από την καθημερινή διαβίωση με ζώα, ιδίως για ένα παιδί.

Οι υπαίθριες δραστηριότητες που σε φέρνουν στη φύση, εξαιρετικά σημαντικές κατά τη γνώμη μου, προϋποθέτουν να προσέξεις μακριά, να εξασκηθείς μέσα από την επανάληψη και να έχεις ένα πιο συγκροτημένο ενδιαφέρον για να μπορέσεις να βρεις ιδιαίτερα συναρπαστικό το γεγονός ότι εκείνη η μακρινή κουκίδα που απομακρύνεται είναι όντως ένας αετός. Ακόμα, ύστερα από χρόνια συμμετοχής σε τέτοιες εξορμήσεις στην ύπαιθρο πιστεύω ότι αυτές οι «δραστηριότητες πεδίου» όσο και να δρουν συμπληρωματικά στην ευαισθητοποίηση του ατόμου, περιορίζονται κατ' ανάγκη στο Σαββατοκύριακο και συχνά αποτελούν «προνόμιο» κάποιων οικογενειών που διαθέτουν χρήματα και χρόνο για αυτό που σε πολλούς φαντάζει «πολυτέλεια» ή «δεύτερη προτεραιότητα». Σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις το χάσμα «η φύση εκεί, εμείς εδώ» δρα μάλλον στερεότυπα και καταθλιπτικά για τα παιδιά της πόλης που είναι αναγκασμένα να «επιστρέφουν» και να πιστεύουν ότι η φύση είναι όντως κάτι μακρινό.

Δεν μπορώ, λοιπόν, να βρω καλύτερο τρόπο από το να φροντίζουν τα παιδιά ένα ζώο και να βλέπουν, με τα ίδια τους τα μάτια το ίδιο το ζώο κι όχι ένα μίζερο είδωλό του από την τηλεόραση ή τις φωτογραφίες. Όχι βέβαια, χωρίς μέτρο, όχι για επίδειξη ή για μόδα, όχι για να πλουτίσει μια ακόμα επαγγελματική κατηγορία (η «Ημέρα των Ζώων» δεν είναι «Ημέρα των Ιδιοκτητών Pet Shops»!), και το κυριότερο, με καλή κατανόηση των πραγματικών αναγκών κάθε ζώου.

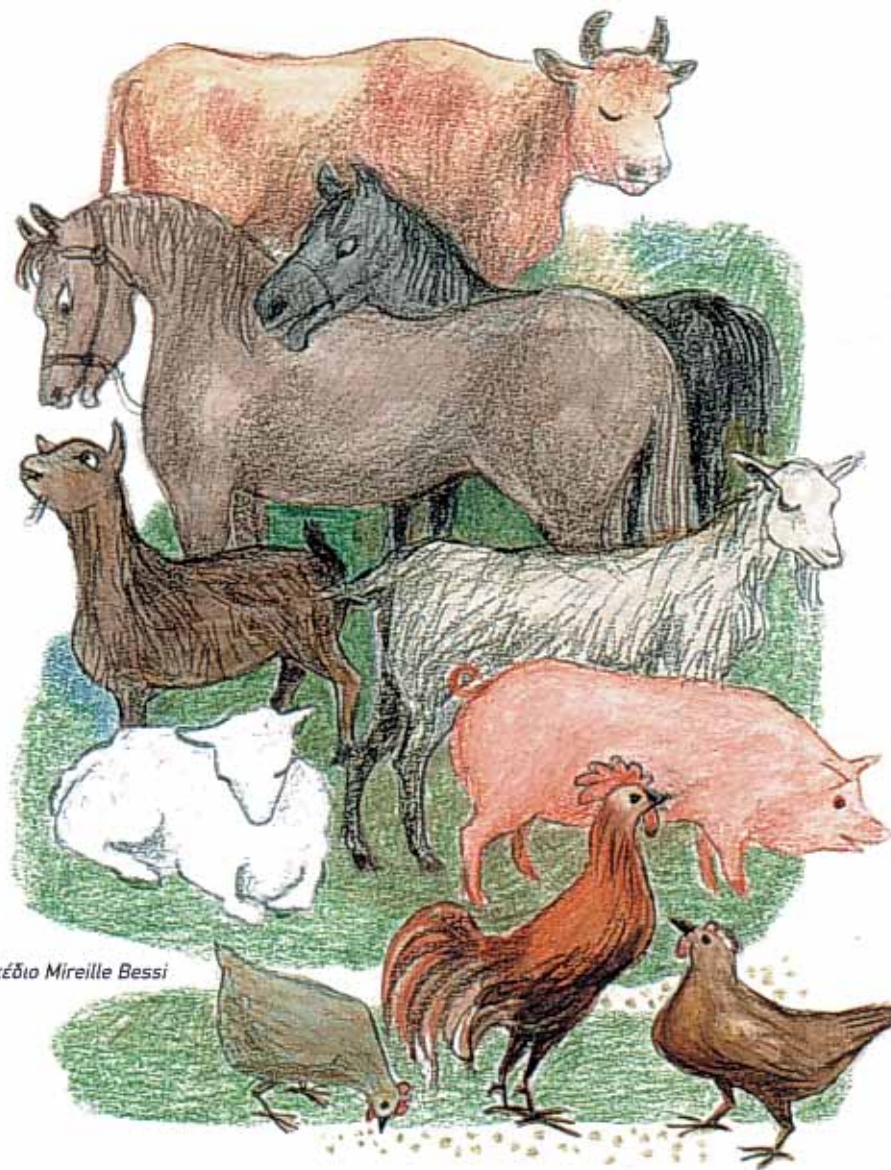
Οδηγίες σωστής φροντίδας και διαβίωσης μπορούν να δίνονται από ζωόφιλο σε ζωόφιλο, από εκτροφέα σε εκτροφέα. Ποιος θα ασχοληθεί με τα ζώα στο μέλλον, αν όχι άνθρωποι που εκτιμούν την ομορφιά της ιδιαιτερότητας και τις ανάγκες τους; Η διαπίστωση ότι τα ζώα, αν ζουν κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, είναι συναρπαστικά και όμορφα, έρχεται γρήγορα για όσους φροντίζουν, αγγίζουν και παρατηρούν από κοντά λεπτομέρειες χρωμάτων, σχεδίων, τρόπων συμπεριφοράς, αλλά και χαίρονται την καθημερινή συμβίω-

ση και επικοινωνία με κάποιο ζώο. Μαθαίνουν να εκτιμούν συνολικά τα ζωντανά πλάσματα και όχι μόνο το δικό τους (ή επιλεκτικά, τα «ευγενή» είδη, όπως τα «ευγενή θηράματα» των κυνηγών!) Η συμβολή ενός συντροφικού σκύλου, που μεγαλώνει μαζί με ένα παιδί παρέχει «υποστήριξη» κατά την προεφηβική ηλικία όταν το παιδί και ιδίως το μοναχοπαιδί χρειάζεται ένα «μεγάλο αδελφό»: ένα φιλικό, μη-ανθρώπινο «σύμμαχο». Το ίδιο σημαντική αποβαίνει η συμβίωση με ζώα για ηλικιωμένα άτομα, αφού έχει επιστημονικά αποδειχτεί η ψυχολογικά ευεργετική επίδραση της καθημερινής παρουσίας του ζώου στο ίδιο περιβάλλον με τους ηλικιωμένους.

Υπάρχουν, βέβαια ο καλός και ο κακός τρόπος να ζούμε μαζί με ζώα. Σε καμιά περίπτωση, όμως, δεν είναι καλύτερος ο «κανένας τρόπος». Βασική προϋπόθεση όταν δεν μιλάμε μόνο για γάτες ή σκύλους, είναι να διατίθενται είδη που δεν προέρχονται από πληθυσμούς στη φύση, αλλά από αναπαραγωγή σε ελεγχόμενες συνθήκες και δεν αντιμετωπίζουν κίνδυνο εξαφάνισης ή μείωσης. Τέτοια είδη αναπαράγονται πλέον σε μεγάλους αριθμούς από εκτροφείς στην Ευρώπη, στις ΗΠΑ και αλλού, και εκτός από υγιέστερα είναι και περισσότερο ελκυστικά γιατί συνδέονται πολύ καλύτερα με τον άνθρωπο από οποιοδήποτε άτομο του ίδιου είδους που πιάστηκε και αιχμαλωτίστηκε. Υπάρχουν (και έχουν εφαρμοστεί σε αρκετές χώρες) αποτελεσματικοί τρόποι ελέγχου του παράνομου εμπορίου, της διακίνησης των ζώων και της γνησιότητας των ατόμων που προέρχονται από αναπαραγωγή σε ελεγχόμενες συνθήκες. Η πείρα που μπορεί να υπάρξει από εκτροφή τέτοιων, συνηθισμένων ειδών, έχει επανειλημμένα χρησιμοποιηθεί για την αναπαραγωγή και επαναφορά στη φύση ειδών που εξαφανίζονται, όπως ο Παπαγάλος του Σπιξ (*Cyanopsitta spixii*), ο Κόνδορας της Καλιφόρνιας (*Gymnogyps californianus*) και άλλα παραδείγματα όπου η ανθρώπινη φροντίδα επανέφερε με επιτυχία στη φύση είδη που θεωρήθηκαν «καταδικασμένα». Πώς θα ήταν αυτό δυνατό, αν δεν υπήρχαν εκτροφείς με πείρα σε πιο συνηθισμένα είδη; Πιο πέρα, πώς θα ευαισθητοποιούνταν οι εκτροφείς αυτοί, αν δεν είχαν από παιδιά συμβιώσει με κάποια ζώα;

Τα όποια προβλήματα, που συνιστούν την αρνητική πλευρά του θέματος, και δυστυχώς εδώ δεν μπορούν να αναλυθούν εμπειριστικώς, πρέπει να ρυθμιστούν με διεθνή συνεργασία, όπως η εφαρμογή ενιαίας νομοθεσίας (π.χ. Cites) και να μην αποτελούν αφορμή για «κόψιμο του κεφαλιού που πονάει»...

Αχιλλέας Δημητρόπουλος

Σχέδιο Mireille Bessi

ΣΠΙΤΙ ΜΕ ΚΗΠΟ

Ήθελα να 'χω ένα σπίτι εξοχικό
μ' έναν πολύ μεγάλο κήπο - όχι τόσο
για τα λουλούδια, για τα δένδρα και τες πρασινάδες
(βέβαια να βρίσκονται κι αυτά είν' ευμορφότατα)
αλλά για να 'χω ζώα. Α, να 'χω ζώα!
Τουλάχιστον επτά γάτες - οι δυο κατάμαυρες,
και δυο σαν χιόνι κάτασπρες, για την αντίθεση.
Έναν σπουδαίο παπαγάλο, να τον αγρικώ
να λέγει πράγματα μ' έμφαση και πεποίθησιν.
Από σκυλιά, πιστεύω τρία θα μ' έφθαναν.
Θα 'θελα και δυο άλογα (καλά είναι τ' αλογάκια)
κι εξάπαντος τρία, τέσσερα απ' τ' αξιόλογα
τα συμπαθητικά εκείνα ζώα, τα γαϊδούρια,
να κάθονται οκνά, να χαίροντ' οι κεφάλες των.

Κ.Φ. ΚΑΒΑΦΗΣ

Οι απάνθρωποι φίλοι των ζώων

Στοργή προς τα ζώα και στοργή προς τους ανθρώπους δεν συμπίπτουν πάντοτε εν τοις αυτοίς άτομοις το δε περιεργότερο είναι ότι πολλάκις συμβαίνει το εναντίον, ίσως διότι, ως λέει ο Πλούταρχος, όταν η ψυχή του ανθρώπου είναι κενή πάσης ευγενούς αγάπης, αναγκάζεται να επιδαψιλεύη τα τρυφερά αισθήματα αυτού επί αναξίων και μηδαμινών όντων. Ο Γεώργιος Δυβάλ, ο συλλέξας πολλά ανέκδοτα περί της Γαλλικής Επανάστασης, διηγείται ότι εν εκ των κυριωτέρων χαρακτηριστικών των αιμοχαρών ηρώων αυτής ήτο η προς τα ζώα αγάπη.

Ο Κούθων είχε ιδιάζουσας στοργήν δια μικρόν κύνα τον οποίον αείποτε εκράτει επί του στήθους αυτού, έτι και εντός αυτής της Βουλής. Ο Σωνέτ κατά τας ώρας της αναπαύσεώς του εφρόντιζεν ορνιθώνα. Ο σκληροκάρδιος Φουρνιέ έφερεν επί των ώμων αυτού μικρόν σκίουρον δεδεμένον υπό αργυράς αλύσου. Ο Πάνις έτρεφεν υπερβολικόν αποσίωσιν δια δύο χρυσούς φασιανούς και ο φοβερός Μαρά, όστις ουδέ κατά μίαν πλάττου τον αριθμόν των 300.000 κεφαλών ας εζήτει, διήγεν ολοκλήρους ώρας εν τη θώα ασχολία του ανατρέφειν περιστεράς. Ο Βιλλώδ, λέγει ο λόρδος Μακώλαι, διεσκέδαζε τον καιρόν αυτού εν τη εξορία, (εις ην αγανακτούσα η Γαλλία τον έπεμψε διδάσκων ψιττακούς να λαλώσιν).

Ο αιμοβόρος Σερζάντ ήτο φίλος των κυνών. Μίαν ημέραν κυρία τις ήλθε να επικαλεσθή την προστασίαν αυτού υπέρ συγγενούς φυλακισμένου εν Αββαίη. Δάκρυα και παρακλήσεις δεν ηδυνήθησαν να μαλάξωσι την θηριώδη καρδίαν του Σερζάντ, όστις ουδέ καν απάντησιν κατεδέχθη να τη δώση. Η τάλαινα γυνή απελπισθείσα προετοιμάζετο να αναχωρήση ότε ακουσίως επάτησε τον πόδα μικρού κυνός κοιμωμένου ηλπίσιον της θύρας. «Κυρία», εξεφώνησε παραφερόμενος υπό αγανακτίσεως ο Σερζάντ, «δεν έχετε λοιπόν ευσιπλαχνίαν;»

Αι γαλαί ήσαν η αδυναμία του καρδινάλιου Ρισελιέ. Ο θάλαμος του ήτο πλήρης αυτών· παίζων δε με τα ζώα ταύτα εδάνει ευφροσύνως ο τύραννος τας ώρας της αναπαύσεως.

Η κ. Δε Ριέ αναφέρει το εξής παράδειγμα απανθρώπων και φιλοζώων -αν η λέξις μοι επιτρέπεται- αισθημάτων υπάρχόντων συνάμα εν τη καρδία γυναικός:

«Υπάρχουσι γυναίκες αίτινες έχουσι καρδίαν μόνον δια τα ζώα. Ο πίθηξ της μαρκησίας δε... εδάγκασε τον βραχίονα μιας των υπηρετριών αυτής τόσον σοβαρώς ώστε επί τινα χρόνον και η ζωή της δυστυχούς εκινδύνευσε.

Αν και η μαρκησία επέπληξε τον πίθηκά της εμποδίζουσα αυτόν να δαγκάνη τοιοιτοτρόπως άλλοτε, ο βραχίον της υπηρετριάς ουχ ήπτον απεκόπη.

Diego Rivera, Agrarian Leader Zapata, 1931. Fresco, 79¼" x 6'2". The Museum of Modern Art, New York.

Ολίγας ημέρας έπειτα η μαρκησία βλέπουσα ότι η υπηρετρία δεν ηδύνατο να εκτελή τας αυτάς ως πριν υπηρεσίας την απέπεμψε μετά της σορίστου υποσχέσεως ότι ήθελε φροντίσει δι' αυτήν. Ονειδιζομένη δε ποτέ δια την απανθρωπίαν της πράξεώς της απήντησε.

«Τι ηθέλατε να κάμω με την υπηρετρίαν εκείνην; Είχε μόνον ένα βραχίονα». Περί των τοιούτων γυναικών ωμίλησε και ο Ιουβενάλης;

«Η πρώτη θέσις εν τη καρδία γυναικός ήτις ουδέ τον εραστήν, ουδέ τον σύζυγόν της αγαπά, κατέχεται πάντοτε υπό ζώου. Και την ζωήν αυτής ήθελε προθύμως θυσιάσει εάν δι' αυτής ηδύνατο να σώση την ύπαρξιν του κυνός, της γαλής, ή του πτηνού αυτής».

ΚΩΝΣΤ. Φ. ΚΑΒΑΦΗΣ
Εν Αλεξανδρεία

Δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Κωνσταντινούπολις», Κων/πολεως, 5 Απριλίου 1886.

Αναδημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Ομόνοια», Αλεξανδρείας, 21 Απριλίου 13 Μαΐου 1886.

Ημερολόγιο

Άλλη μια απόλυτα πετυχημένη εκδρομή των «Φίλων» πραγματοποιήθηκε από 3-5 Νοεμβρίου. Στη λίμνη Πλαστήρα αυτή τη φορά οι «Φίλοι» χάρηκαν την πανέμορφη φύση της περιοχής κι απέκτησαν καινούριες γνώσεις κι εμπειρίες γύρω από περιβαλλοντικά προγράμματα οργανωμένα από την αναπτυξιακή Καρδίτσας Α.Ε. (ΑΝΚΑ).

Το πούλμαν με εξαιρετική σύνθεση «Φίλων» και οδηγό πάντα τον καλό μας κύριο Θανάση έφτασε το βράδυ στο Νεοχώρι Καρδίτσας.

Το ξενοδοχείο «Αγγάντι» που καταλύσαμε, δικαιολογούσε απόλυτα τ' όνομά του την επομένη το πρωί, καθώς ταξιδεύοντας νύχτα δεν είχαμε δει τίποτα.

Τι θαύμα αυτό που ξανοίχτηκε μπροστά μας! Η λίμνη ν' αστραποβολά και γύρω-γύρω λόφοι και δασωμένες κορφές. Αν και προχωρημένο Φθινόπωρο το χορτάρι ακόμα πράσινο ίσα-ίσα για ν' αναδεικνύει την περήφανη ομορφιά των δέντρων που η φθινοπωρινή παλέτα έδωσε φωτεινό κίτρινο στις καστανιές, χρυσοκόκκινο στις βελανιδιές κι ανάμεσα στις θαυμάσιες αυτές αποχρώσεις της σκουριάς το βαθύ πράσινο του έλατου.

Το μάτι προσπαθώντας να αιχμαλωτίσει όλη αυτή την ομορφιά δίνει το ερέθισμα για σκέψεις και συναισθήματα καθαρά και πλούσια. Τίποτα μίζερο, τίποτα ταπεινό δεν παρεμβάλλεται... Ξεκινάμε για την πρώτη μας εξόρμηση στο κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και έρευνας Νεοχωρίου που στεγάζεται στο παλιό πέτρινο σχολείο. Ο βιολόγος κ. Θεόφιλος Μπρουζιώτης μας ενημερώνει για τα οικοσυστήματα της περιοχής. Η λίμνη, που δεσπόζει στην περιοχή, είναι τεχνητή.

Ονομάζεται Ταυρωπού

ή Μέγδοβα από τον ομώνυμο ποταμό και Νικολάου Πλαστήρα από τον τότε πρωθυπουργό που οραματίστηκε και πρότεινε την κατασκευή της. Το φράγμα στον ποταμό Μέγδοβα άρχισε να κατασκευάζεται το 1956 στη θέση Κακαβάκια σε υψόμετρο 792μ. Η πλήρωση της λεκάνης ολοκληρώθηκε το 1962 από τις συνεισφορές επτά ποταμών και χειμάρρων. Η λίμνη έχει θαυμάσιο σχήμα. Αλλού απλώνεται, αλλού στενεύει σχηματίζοντας μικρά «φιόρδ». Τα γύρω βουνά καθρεφτίζονται στα νερά της πράσινα, κοκκινωπά ή χιονισμένα

ανάλογα με την εποχή δημιουργώντας μια εικόνα μαγική.

Στη συνέχεια με ξεναγό τον κ. Μπρουζιώτη ξεκινήσαμε την πορεία μας στα οικολογικά μο-

νοπάτια του Εκπαιδευτικού Δάσους Μπελοκομύτη Αγραφών. Η βλάστηση στο υψόμετρο αυτό είναι κυρίως πλατύφυλλη βελανιδιά, καστανιά και έλατο. Πιο ψηλά υπάρχουν δάση οξιάς και χαμηλά στη λίμνη, εκεί που υπάρχουν τα ρέματα, βλέπουμε πλάτανο, ιτιά και σκλήθρο. Το δάσος σκιερό και σιωπηλό κι όμως να νιώθεις τη ζωντάνια του. Να αισθάνεσαι πως όλα λειτουργούν κανονικά και προγραμματισμένα ερήμην σου. Να νιώθεις τη μικρότητά σου και ν' αποκαλύπτεις στο μεγαλείο της φύσης. Και να σε πλημμυρίζει αγάπη και σεβασμός για ό,τι συναντάς. Περπατάμε σε χώμα υγρό καλυμμένο από φύλλα καφετιά και κίτρινα. Κορμοί δέντρων, ξύλα, ρίζες γυμνές από το χώμα που έχει φύγει. Βρύα καταπράσινα που καλύπτουν ό,τι βρουν. Κυκλάμινα να ξεπροβάλλουν και κυρίως μανιτάρια. Μανιτάρια πολλά κι εκπληκτικά σε χρώμα, μέγεθος, σχήμα.

Τι χαρά κάναμε όταν ανακαλύψαμε την η Αμανίτα -η Μελίτα νομίζω- τα μανιτάρια των παιδικών μας εικόνων, τα πορτοκαλοκόκκινα με τις

Οικοτουριστική Εκδρομή στη Λίμνη Πλαστήρα

Φώτο: Α.Κ-Μ

λευκές βούλες. Τα μανιτάρια των παραμυθιών και των ονειρών μας! Μικρά ξύλινα γεφυράκια διευκόλυναν το πέρασμά μας από ρέματα που κατέβαιναν προς τη λίμνη. Ο ήχος της κουδούνας μάς ειδοποίησε πως βγαίνουμε από το δάσος. Πράγματι συναντήσαμε αγελάδες να βόσκουν ήμερες και αδιάφο-

ρες για την παρουσία μας. Μετά το γεύμα επισκεφτήκαμε το βοτανικό κήπο όπου ο κύριος Δημήτρης Παπαντώνης μας ξενάγησε. Εντυπωσιαστήκαμε από τον αριθμό και την ποικιλία των φυτών, ιδιαίτερα των φαρμακευτικών. Δυστυχώς η εποχή δεν βοήθησε στο να μπορέσουμε να τα ξεχωρίσουμε από τα άνθη τους. Μερικοί αγόρασαν αποξηραμένα, τα θαυμάσια προϊόντα της ελληνικής κλωρίδας, που χρησιμοποιούνται αποδεδειγμένα από την αρχαιότητα.

Το βράδυ στο ξενοδοχείο στον «κύκλο» μας, κάτι που κά-
νουμε σε κάθε εκδρομή, αυτοπαρουσιάστηκαμε όλοι και καλωσορίσαμε τους καινούριους «φίλους». Πιστεύω ότι τους «κερδίσαμε» και θ' ακολουθούν στο εξής τις εκδηλώσεις μας. Η βραδιά μας έκλεισε με μουσική και τραγούδι. Ο κ. Γιάννης Κοτρώτσος κοντά στο τζάκι με την κιθάρα του κι όλοι εμείς να τον συνοδεύουμε τραγουδώντας αγαπημένα τραγούδια.

Το επόμενο πρωινό ξανά στο κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Ο κ. Μπρουζιώτης μας ενημέρωσε για τη διαχεί-

ριση της περιοχής. Η εποπτική παρουσίαση του θέματος βοήθησε να κατανοήσουμε τη σοβαρή δουλειά που γίνεται εκεί.

Φορείς και πανεπιστήμια προσπαθούν για την περιβαλλοντική εκπαίδευση και έρευνα και τη σωστή διαχείριση της περιοχής. Αψευδής μαρτυρία του πόσο ο κόσμος αγάλισε την προσπάθεια αυτή είναι οι σημειώσεις στο «βιβλίο επισκεπτών».

Μετά επισκεφτήκαμε το παρατηρητήριο σε υψόμετρο 1.200 μέτρων, απ' όπου βλέπαμε μόνο ομορφιά!

Τις κορφές των Θεσσαλικών Αγράφων με τα ονόματα που του έδωσαν οι κάτοικοι. Κάτω λιβάδια πράσινα και διάσπαρτους οικισμούς και πάντα η λίμνη.

Ο κ. Μπρουζιώτης πάντα κοντά μας να εξηγεί και να μας οδηγεί. Για να μας συντροφεύσει στη σημερινή πορεία άφησε το αυτοκίνητό του στο παρατηρητήριο και ο κ. Κώστας Λεμός θυσιάστηκε για το σύνολο, προσφέρθηκε να το οδηγήσει εκείνος στο σημείο συνάντησης χάνοντας την πορεία μέσα στο δάσος. Μια πορεία κατέβασμα προς τη λίμνη το ίδιο γοπητευτική με τη χθεσινή. Η βλάστηση περίπου ίδια. Συναντήσαμε πουνάρια και κέδρους, πολλά φαρμακευτικά φυτά και πάλι τα εντυπωσιακά μανιτάρια. Καινούριοι ενθουσιασμοί, καινούριες φωτογραφίες. Κατεβήκαμε στη λίμνη, πολλές φορές κάνοντας αλυσίδα ένας-ένας γιατί το μονοπάτι ήταν απότομο, κατηφορικό και γλιστερό. Με το πούλμαν επισκεφτήκαμε το φράγμα. Αν και ξεπερασμένο τεχνολογικά, όπως μας είπαν, είναι ήδη 40 ετών, όπως και η λίμνη, εξακολουθεί να μας εντυπωσιάζει και να είναι χρήσιμο στην περιοχή. Μετά το μεσημεριανό φαγητό που ήταν το ίδιο καλό όπως και τις άλλες φορές ξεκινήσαμε για την επιστροφή μας. Οι ώρες στο πούλμαν πέρασαν ευχάριστα γιατί η πάντα ευρηματική κ. Μαργαριτούλη -η Άννα μας- οργάνωσε ένα παιχνίδι διαγωνισμών και βραβείων για όλους μας. Ο Ανδρέας με εκπληκτική άνεση χολιγουντιανού παρουσιάστη (αλήθεια πώς μας ξέφυγε ως τώρα αυτό του το ταλέντο), χειρίστηκε από το μικρόφωνο όλο το παιχνίδι τέλεια. Γελάσαμε κι ευχαριστηθήκαμε τόσο που ούτε καταλάβαμε πώς φτάσαμε στο «Μουσείο».

Εκεί ο αποχαιρετισμός και η υπόσχεση για «τα καλύτερα τα επόμενα» που μόνο οι «Φίλοι» ξέρουν να κάνουν.

Βάσω Κωφίδη

Ιδιοκτήτης:
«ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ
ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ»

Λεβίδου 13, 145 62 Κηφισιά
τηλ. 8083.289, 8015.870

Εκδότης: Άννα Κρεμέζη - Μαργαριτούλη

© Φίλοι Μουσείου Γουλιανδρή Φυσικής Ιστορίας

Διόρθωση κειμένων Αγγελική Βαρελλά

Εκτύπωση: "Βιβλιοσυνεργατική ΑΕΠΕΕ"

Λ. Ηρακλείου 153 - Περισσός - τηλ. 2185756

Τιμή τεύχους για τα μη μέλη των «Φύλων» ΔΡΧ.:200

